Urszula Mleczko
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WPŁYW ZMIAN W STRUKTURZE SPÓŁDZIELCZEGO SEKTORA BANKOWEGO NA JEGO KONCENTRACJĘ W LATACH 2005-2008

Wstęp

W czasie kryzysu finansowego, z jakim mieliśmy do czynienia w ostatnim okresie, często pojawiało się pytanie dotyczące wpływu fuzji i przejęć w sektorze bankowym na zmianę jego struktury i poziomu koncentracji. Warto bowiem pamiętać, że skutki procesów konsolidacji można ocenić dopiero po wielu latach. W tej pracy podjęto próbę oceny wpływu procesu konsolidacji spółdzielczego sektora bankowego. Dzisiaj po prawie 16 latach od dnia, gdy pierwszy bank spółdzielczy został przyłączony przez inny bank, warto podjąć próbę odpowiedzi na pytanie, jaki wpływ miały te procesy na obecną strukturę i koncentrację w spółdzielczym sektorze bankowym? Weryfikację tak postawionego problemu badawczego przeprowadzono, wykorzystując wybrane metody, a mianowicie: wskaźnika koncentracji dla N podmiotów i wskaźnika Herfindahla-Hirschmana[1].

W badaniu wykorzystano podstawowe dane bilansowe, tj. aktywa netto, zobowiązania ogółem, należności ogółem i fundusze własne, wszystkich banków spółdzielczych funkcjonujących w latach 2005-2008[2]. Prezentacja wyników badań została poprzedzona analizą struktury banków przyłączających, ze względu na liczbę przyłączonych banków. Wydaje się, że zarówno liczba przejętych banków, jak też rozmiary prowadzonej działalności przez te banki miały istotny wpływ na poziom koncentracji spółdzielczego sektora bankowego.

[1] Wskaźnik Herfidahla-Hirschmana (WHH) definiowany jest jako suma kwadratów udziałów w rynku poszczególnych banków. Przyjmuje wartość z przedziału od 1/n (dla przypadku równomiernego rozkładu cechy) do 1 w sytuacji doskonałej koncentracji wartości cechy.

[2] Podstawowe dane bilansowe dotyczące wszystkich banków spółdzielczych autorka otrzymała z KNF.

1. Typologia fuzji i przejęć

W latach 1992-2008 liczba banków zmniejszyła się o 1085, tj. z 1664 (stan na 13 grudnia 1991 r.) do 579 (stan na 31 grudnia 2008 r.). Zmniejszenie liczby banków było wynikiem przede wszystkim procesów fuzji i przejęć, których było 954, oraz ogłoszenia przez sądy upadłości 132 banków, przy czym jeden z nich następnie wznowił swoją działalność. W wyniku fuzji i przejęć 907 banków zostało przyłączonych do banków spółdzielczych, a 47 banków zostało przejętych przez banki komercyjne.

W latach 1994-2008 bardzo trudnego procesu przyłączenia innych banków podjęło się 368 banków. W wyniku tych procesów przejęto 907 banków spółdzielczych.

W liczbie banków przejmujących („aktywnych") znalazło się 18 banków spółdzielczych, które w latach 1994-1999 przyłączyły 23 banki, a następnie same zostały przejęte przez inne banki. Stąd też na koniec 2008 r. 350 banków należało do grupy banków „aktywnych"[3] (por. tabela 2).

Analiza przedstawionych w tabeli danych pozwala na stwierdzenie, że największa liczba połączeń wystąpiła w 1999 r. W tym roku 115 banków przejęto 407 banków, co stanowi około 44,9% wszystkich połączeń. Największa liczba banków została przejęta w latach 1998-2001, czyli po wejściu w życie uchwały KNB z dnia 9 sierpnia 1997 r., a następnie ustawy „milenijnej", w której określono terminy i wysokość wymaganych progów kapitałowych. W tym okresie zrealizowano 639 połączeń co stanowi 70,5% wszystkich przejętych banków. W latach 1994-1997 przejęło 207 banków (22,8%), a w latach 2002-2008 liczba połączeń była najmniejsza i wyniosła 61 (6,7%).

W wyniku procesów fuzji i przejęć systematycznie wzrastała liczba banków „aktywnych". Na koniec 2008 r. wśród 579 banków spółdzielczych znajdowało się 350 banków „aktywnych" i 229 banków „pasywnych".

W wyniku badania struktury banków „aktywnych" ze względu na liczbę przyłączonych banków ustalono, że według stanu na 31 grudnia 2008 r. aż około 37,7% (133 banki) stanowiły te, które przejęły tylko jeden bank; 93 banki (około 26,6% ogółu) przyłączyły po dwa banki. Największą liczbę banków przyłączyły: Bank Rzemiosła w Krakowie – 22 banki oraz Krakowski Bank Spółdzielczy – 23 banki. Warto podkreślić, że około 62,3% banków przyłączających przejęło więcej niż jeden bank. Oznacza to, że wysiłek organizacyjny i finansowy, jaki musiały one ponieść w związku z połączeniem, nie był porównywalny z bankami, które zdecydowały się na przejęcie tylko jednego banku.

[3] Podział na banki „aktywne" i „pasywne" został zaproponowany przez GINB w raporcie o bankach spółdzielczych.

Tabela 1. Liczba banków spółdzielczych w latach 1992-2008

Wyszczególnienie	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Zmniejszenia	1	10	41	102	116	99	106	408	101	38	37	5	4	8	4	3	2
Liczba banków spółdzielczych	1663	1653	1612	1510	1394	1295	1189	781	680	642	605	600	596	588	584	581	579

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF.

Tabela 2. Liczba banków spółdzielczych uczestniczących w połączeniach w latach 1994-2008

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Razem
Liczba banków przejmujących	12	26	54	49	46	115	32	16	10	1	1	2	2	2	2	368
Liczba przejętych banków	15	37	75	80	96	407	99	37	36	5	3	8	4	3	2	907

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF. Zestawienie zostało opracowane na podstawie analizy danych dotyczących daty połączenia, kodu banku przejmowanego i kodu banku przejmującego. Autorka nie dysponowała danymi dotyczącymi nazw banków.

Tabela 3. Liczba banków „aktywnych" i „pasywnych" w latach 2004-2008

Liczba banków	2004	2005	2006	2007	2008
Ogółem	**596**	**588**	**584**	**581**	**579**
Aktywnych	344	346	348	350	350
Pasywnych	252	242	236	231	229

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF.

Tabela 4. Struktura połączeń według liczby przejętych banków spółdzielczych (stan na 31 grudnia 2008 r.)

Liczba przejętych banków	Liczba „aktywnych" banków
1	132
2	93
3	46
4	42
5	13
6	11
7	2
8	2
10	3
11	2
12	1
13	1
22	1
23	1
Banki aktywne	**350**
Banki pasywne	**229**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF.

Na sytuację ekonomiczną banków „aktywnych" miały wpływ również inne czynniki, a mianowicie: liczba terminów, w których realizowane były połączenia,

liczba banków przejętych w jednym terminie oraz sytuacja ekonomiczna banku przyłączanego. W wyniku badania ustalono, że w grupie 350 banków „aktywnych" na koniec 2008 r. aż około 61,4% to te, które przeprowadziły połączenia w jednym terminie. Połączenia w dwóch różnych terminach zrealizowało około 26% ogółu banków „aktywnych". W trzech terminach połączenia zrealizowały 33 banki, a w czterech tylko 8. Bank, który łącznie przyłączył 12 banków, zrealizował proces konsolidacji w pięciu terminach. W siedmiu różnych terminach połączenia realizował Krakowski Bank Spółdzielczy, który przyłączył 23 banki. Oznacza to, że począwszy od 1994 r. aż do 1999 r. w kolejnych latach przyłączył 22 banki, a ostatnie połączenie zrealizował na koniec 2007 r. Dodatkowym czynnikiem decydującym o okresie jego restrukturyzacji był fakt, że na dzień 31 grudnia 1998 r. przyłączył on 10 banków spółdzielczych. Jednak to nie ten bank zrealizował największą liczbę połączeń w jednym terminie. Do historii polskiej bankowości spółdzielczej przejdzie Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie, który na dzień 31 grudnia 1998 r. przyłączył 16 banków. Warto podkreślić, że zarówno te banki, jak i pozostałe, które zrealizowały połączenia na tę datę, wykazały się ogromną determinacją. Wydana przez KNB w sierpniu 1998 r. uchwała nr 9/98 zmusiła bowiem wszystkie banki, które nie miały wymaganego progu kapitałowego w wysokości 300 tys. euro, do podjęcia działań zmierzających do zwiększenia funduszy własnych lub połączenia się z bankiem silniejszym kapitałowo.

Badanie liczby terminów połączeń na koniec 2008 r. wykazało, że w grupie 350 banków „aktywnych" znajdowało się 215 banków, które realizowały połączenia w jednym terminie (w tym 133 banki, które przejęły tylko jeden bank) oraz 135 banków (38,6%), które wykonały połączenia w kilku terminach. Banki, które przejęły więcej niż siedem banków proces ten wdrażały w kilku terminach.

Jednym z istotnych czynników, które miały wpływ na okres restrukturyzacji połączonych banków, była sytuacja ekonomiczna banku przejmowanego. Analiza wszystkich zrealizowanych połączeń prowadzi do wniosku, że w grupie banków przyłączonych znajdowały się te, które:

- nie miały wymaganego progu kapitałowego w terminie wynikającym z regulacji prawnych, ale ich sytuacja finansowa w trakcie połączenia była dobra,
- miały wymagany – zgodnie z obowiązującymi regulacjami – próg kapitałowy, jednak ich sytuacja ekonomiczna była zła, tzn. miały stratę z lat ubiegłych lub stratę roku bieżącego, lub ujemne fundusze własne, lub współczynnik wypłacalności na poziomie poniżej wymaganego minimum,
- nie miały wymaganego ustawowo progu kapitałowego i w momencie połączenia ich sytuacja ekonomiczna była zła.

W zależności od tego, w jakiej sytuacji znajdował się bank przejmowany, kondycja finansowa banku po połączeniu była bardzo zróżnicowana. Stąd też zarówno wzrost rozmiarów prowadzonej działalności, jak i wielkość funduszy własnych połączonych banków był istotnie uzależniony od sytuacji ekonomicznej banku przejmowanego.

Wszystkie przedstawione powyżej czynniki miały istotny wpływ na zmianę struktury spółdzielczego sektora bankowego. Ocena efektów konsolidacji w tym obszarze jest ważna nie tylko z punktu widzenia nauki, ale przede wszystkim praktyki.

2. Zmiany w koncentracji sektora banków spółdzielczych

W literaturze przedmiotu często formułowane są twierdzenia, że proces konsolidacji sektora ma wpływ na zmiany poziomu koncentracji. W celu weryfikacji tak sformułowanej hipotezy badawczej przeprowadzono badanie, wykorzystując dwie najczęściej opisywane w literaturze przedmiotu i stosowane w praktyce miary, a mianowicie wskaźnik koncentracji dla N podmiotów oraz wskaźnik Herfindahla-Hirschmana.

Wskaźnik koncentracji obliczono dla 5, 10, 15, 25, 55 największych pod względem aktywów netto, zobowiązań, należności i funduszy własnych banków spółdzielczych. W literaturze najczęściej publikowane są dane dotyczące wskaźnika koncentracji wyliczonego dla 5, 10, 15 największych banków. Rozszerzenie zakresu badania na 25 i 55 największych banków wynika z następujących dwóch istotnych przesłanek:

- populacja sektora banków spółdzielczych jest bardzo liczna i wynosi 581 banków, na koniec 2008 r.
- w wyniku procesów fuzji i przejęć wzrosła liczba banków, które mają fundusze własne na poziomie przewyższającym 5 mln euro[4]. Na koniec 2004 r. było 7 takich banków, a w następnych latach: 2005 r. – 12, 2006 r. – 17, 2007 r. – 31, 2008 r. – 37. Wyniki badań dotyczących sektora banków spółdzielczych są prezentowane w (Siudek 2006, s. 142-143). Banki te w przyszłości mogą podjąć decyzję o działalności poza strukturami zrzeszającymi, co może mieć wpływ na funkcjonowanie i stabilność ekonomiczną poszczególnych zrzeszeń. Warto jest więc zbadać, jaki jest udział tych banków w sumie aktywów, zobowiązań, należności i funduszy własnych.

Analiza wskaźników poziomu koncentracji obliczonych na koniec lat 2005-2008 dotyczących 5, 10, 15 i 25 największych pod względem aktywów netto, zobowiązań i należności banków spółdzielczych pozwala na sformułowanie twierdzenia, że z wyjątkiem 2006 r. w pozostałych okresach następował ich wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim. Podobna tendencja wystąpiła również w grupie 55 banków spółdzielczych, z wyjątkiem udziału w aktywach netto.

Nieco inaczej kształtowały się te wskaźniki dla funduszy własnych. Udziały 5 i 10 największych banków, na koniec lat 2005 i 2006 zmniejszyły się w porów-

[4] Według średniego kursu wynikającego z tabeli kursów ogłaszanej przez NBP, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego. Według stanu na 31 grudnia 2008 r. kurs euro był bardzo wysoki i wynosił 4,1724.

naniu z rokiem poprzednim. Przyczyn takiego stanu należy upatrywać w tym, że żaden bank z tych grup nie przejął w tym okresie innego banku. Dopiero w 2007 r. największy pod względem funduszy własnych bank, tj. Krakowski Bank Spółdzielczy, przyłączył kolejny bank. Natomiast w 2008 r. Bank Spółdzielczy w Barlinku przejął kolejny bank (łącznie przyłączył pięć banków).

Na koniec 2008 r. 5 największych banków miało 8,34% ogółu aktywów netto i 6,50% ogółu funduszy własnych, natomiast wskaźniki dla 15 największych banków były już prawie dwukrotnie wyższe. Analiza wskaźników koncentracji dla 25 i 55 największych banków wykazuje, że wskaźniki te nie przyrastały tak dynamicznie jak dla poprzedniej grupy. Jedną z istotnych przyczyn jest wykazana powyżej asymetria rozkładu banków według wybranych cech.

Tabela 6. Wskaźnik koncentracji wybranych danych bilansowych dla 5, 10, 15, 25, 55 największych banków spółdzielczych w latach 2005-2008

Wskaźnik CR dla N[%]	2005	2006	2007	2008
Aktywa netto				
CR5	7,49	7,40	7,84	8,34
CR10	11,48	11,20	12,10	12,50
CR15	14,87	14,58	15,82	16,07
CR25	20,77	20,58	21,67	21,97
CR55	33,54	33,56	34,29	34,84
Zobowiązania ogółem				
CR5	7,81	7,56	7,89	8,31
CR10	11,77	11,35	11,91	12,37
CR15	15,09	14,76	15,53	15,93
CR25	21,06	20,73	21,45	21,82
CR55	33,91	33,39	33,94	34,64
Należności ogółem				
CR5	7,03	6,35	6,99	6,94
CR10	10,78	10,05	11,14	11,11
CR15	14,08	13,40	14,58	14,48
CR25	19,68	18,82	20,04	20,14
CR55	31,91	31,10	32,36	32,89
Fundusze własne				
CR5	5,99	5,92	6,12	6,50
CR10	9,60	9,36	9,96	10,52
CR15	12,51	12,25	12,98	13,46
CR25	17,43	17,13	17,74	18,31
CR55	28,19	28,14	28,75	30,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF.

Szczegółowa analiza połączeń, które zostały zrealizowane w badanym okresie, prowadzi do wniosku, że na koniec 2008 r. w grupie 15 największych banków spółdzielczych pod względem aktywów netto znajdował się tylko jeden bank „pasywny". W grupie 55 największych banków było już 8 działających samodzielnie banków. Oznacza to, że w tej grupie około 85,5% banków to te, które uczestniczyły w procesie konsolidacji sektora i miało to istotny wpływ na zmianę ich sytuacji finansowej.

Według stanu na koniec grudnia 2008 r. 55 banków (niespełna 10%) miało ponad 1/3 aktywów netto, zobowiązań całego spółdzielczego sektora bankowego. Nieznacznie mniejszy udział odnotowano, jeśli chodzi o należności ogółem. Natomiast udział w funduszach własnych tej grupy wyniósł około 30%. W porównaniu z całym sektorem bankowym udział ten był niższy, gdyż pięć największych banków komercyjnych (około 10% ogółu) miało 44,6% aktywów całego sektora. Dokonując tego typu porównań, należy jednak pamiętać, że banki spółdzielcze swoją pozycję budują samodzielnie, bez wsparcia ze strony inwestorów strategicznych, jak to jest w przypadku banków komercyjnych.

W celu potwierdzenia wniosków sformułowanych powyżej wykonano badanie, wykorzystując wskaźnik Herfindahla-Hirschmana (HH). Przedstawione poniżej wyniki wskazują, że z wyjątkiem 2006 r. w całym badanym okresie wystąpił wzrost wskaźników w porównaniu z rokiem poprzednim. Na koniec 2008 r. wskaźnik ten dla aktywów netto wynosił 0,00416 i wzrósł w porównaniu z końcem 2005 r., a dla funduszy własnych w całym analizowanym okresie wystąpiły nieznaczne różnice.

Tabela 7. Wskaźnik Herfindahla-Hirschmana dla aktywów netto banków spółdzielczych w latach 2005-2008

Wskaźnik	2005	2006	2007	2008
WHH dla aktywów netto	0,00379	0,00378	0,00401	0,00416
WHH dla funduszy własnych	0,00299	0,00296	0,00301	0,00322
1/N	0,00170	0,00171	0,00172	0,00173

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF.

Podobnie jak wynika to z analizy wskaźników koncentracji dla N podmiotów, poziom koncentracji aktywów był większy niż funduszy własnych.

Przedstawione powyżej wyniki badań mają nie tylko wymiar poznawczy, ale powinny być również wykorzystane m.in. przez zarządzających bankami spółdzielczymi i bankami zrzeszającymi. Stąd też sformułowane poniżej wnioski mogą okazać się przydatne w toczącej się dyskusji na temat kierunków rozwoju spółdzielczego sektora bankowego.

Zakończenie

Przedstawione wyniki badań pozwalają na sformułowanie następujących stwierdzeń:

Jednym z istotnych efektów zrealizowanego w latach 1994-2008 procesu konsolidacji jest zwiększanie się różnic pomiędzy najmniejszymi pod względem aktywów netto a największymi bankami. Wyniki badania skali zmienności badanych cech potwierdzają, że z roku na rok różnice te są coraz większe. W sytuacji kontynuacji procesów łączenia się banków należy sądzić, że będzie następować dalsze powiększanie się istniejących różnic. Ze względu na przebieg i strukturę połączeń na koniec 2008 r. około 29,4% ogółu banków spółdzielczych (tj. 170 banków) miało fundusze własne o wartości przewyższającej średnią arytmetyczną wynoszącą około 9 mln zł. Ponad 24,9% banków (144) miało fundusze na poziomie przewyższającym 10 mln zł, w tym 4 banki miały kapitały powyżej 50 mln zł. Liczba połączeń na koniec 2008 r. byłaby większa, gdyby nie udzielone przez banki zrzeszające pożyczki podporządkowane. W 2007 r. KNB wydało zgody 119 bankom na zaliczenie pożyczek podporządkowanych do funduszy uzupełniających. Wartość początkowa pożyczek wynosiła 131 mln zł, z czego do funduszy uzupełniających w grudniu 2007 r. zaliczono 129 mln zł. Na koniec 2007 r. aż 80 banków osiągnęło wymagany próg kapitałowy w wysokości 1 mln euro, dzięki zwiększeniu funduszy uzupełniających pozyskanymi pożyczkami podporządkowanymi. Ze względu na gwałtowne osłabienie się złotego w drugiej połowie 2008 r., aż 79 banków nie spełniało na koniec 2008 r. wymaganego minimum kapitałowego (1 mln euro). W tej grupie znaczną część stanowią te, które skorzystały z pożyczek podporządkowanych. W sytuacji dalszego pogorszenia się sytuacji gospodarczej, osiągane przez te banki wyniki finansowe w następnych okresach mogą zwiększać fundusze własne w kwotach niewystarczających w porównaniu z tymi, o jakie będą ulegały zmniejszeniu fundusze uzupełniające w związku ze spłatą pożyczek podporządkowanych. Mając to na względzie, warto postawić pytanie, czy wymóg spełnienia wyznaczonych progów kapitałowych powinien być jedynym kryterium pozwalającym na dalsze samodzielne funkcjonowanie banku?

W badanym okresie, z wyjątkiem 2006 r., nastąpiło zwiększenie poziomu koncentracji w spółdzielczym sektorze bankowym. Potwierdzają to wyniki badania wskaźników koncentracji wybranych cech dla 5, 10, 15, 25, 55 największych banków. Warto podkreślić, że na koniec 2008 r. niespełna 10% ogółu banków (55 banków) miało ponad 1/3 aktywów netto oraz około 28% funduszy własnych całego sektora spółdzielczego. W tej grupie znalazło się 37 banków, które na koniec 2008 r. miały fundusze własne w wysokości przekraczającej wymagane minimum (5 mln euro), umożliwiające samodzielne funkcjonowanie. Do tej pory jedynie Krakowski Bank Spółdzielczy działa jako „niezrzeszony". Jednak w przyszłości grupa banków, które mogą działać na podobnych zasadach, może się zwiększyć. Wówczas mogą pojawić się określone trudności w funkcjonowaniu poszczególnych zrze-

szeń. Potencjalne zagrożenia zostały szczegółowo opisane (Pszkit 2009). Stąd też banki zrzeszające powinny w sposób bardziej aktywny podejmować dyskusje na temat zasad funkcjonowania zrzeszeń, mając na względzie różnice, jakie występują pomiędzy bankami.

W badanym okresie nastąpił wzrost współczynników skośności wszystkich badanych cech. Zwiększyła się silna prawostronna asymetria rozkładu banków ze względu na te cechy. Największe banki miały na koniec 2008 r. od kilkunastu do kilkudziesięciu placówek i prowadziły swoją działalność na obszarach miejsko-wiejskich. Stąd też ich oczekiwania dotyczące funkcjonowania zrzeszeń są odmienne niż banków, które działają na terenach wiejskich. Ponadto, jak pokazują badania, duże banki w mniejszym stopniu są zainteresowane realizacją misji spółdzielczej. W literaturze przedmiotu znajdują się wyniki badań dotyczących tego zagadnienia (Szambelańczyk 2008, s. 20-24). Uznają one, że uniwersalny charakter ich działalności może być jednym z istotnych czynników poprawy ich pozycji konkurencyjnej.

Zarówno wzrost skali zmienności, skośności rozkładu, jak i poziomu koncentracji ma wpływ na realizowaną przez banki spółdzielcze strategię rozwoju i funkcjonowanie zrzeszeń. Dalszy proces konsolidacji spółdzielczego sektora bankowego może więc doprowadzić do zwiększenia się istniejących różnic pomiędzy bankami. Stąd też banki spółdzielcze powinny aktywnie uczestniczyć w dyskusji na temat kształtu sektora spółdzielczego i jego roli w sektorze bankowym w Polsce.

Bibliografia

Banki spółdzielcze w Polsce (2006), Raport KNB, Warszawa.

Gospodarowicz A. red., (2008), *Funkcjonowanie spółdzielczych grup bankowych w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Nadzór bankowy 1989-2006 (2007), NBP, Warszawa.

Pszkit A. (2009), *Analiza wpływu wystąpienia ze zrzeszeń największych banków spółdzielczych na stabilność ekonomiczno-finansową poszczególnych zrzeszeń*, Bezpieczny bank, nr 2(37).

Siudek T. (2006), *Banki spółdzielcze w Polsce w warunkach gospodarki rynkowej. Studium konkurencyjności, efektywności, organizacji, regulacji oraz perspektyw rozwoju*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.

Stefański M. (2008), *Kierunki rozwoju banków spółdzielczych w Polsce*, Wydawnictwo WszHiE, Włocławek.

Sytuacja finansowa banków w 2008 r. Synteza (2009), KNF, Warszawa.

Szambelańczyk J. (2006), *Banki spółdzielcze w Polsce w procesie zmian systemowych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

THE INFLUENCE OF CHANGES IN THE COOPERATIVE BANKING SECTOR ON ITS CONCENTRATION IN THE YEARS 2005-2008

Summary

The process of consolidation in the cooperative banking sector started in 1994 caused a decrease in the banks quantity by 1085 from 1664 (on 13.12.1991) to 579 (on 31.12.2008). The work aims at presentation of the results of the carried out research with the use of:

- traditional measures of descriptive statistics,
- indicator of concentration for N subjects,
- Herfindahl-Hirschman indicator.

The research included basic balance data like: net assets, liabilities, due payments and own funds of all cooperative banks operating in 2004-2008. The presentation of the results of the research has been preceded by the analysis of the structure of incorporated banks with consideration of their quantity. It seems that both their number and the volume of their activities had essential influence on the level of concentration of cooperative banking sector.

The research proves that the real effect of the consolidation process is the increase of concentration, scale of changeability and obliqueness of the examined features' breakdown what has the impact on the realized strategy of the development of individual cooperative banks.